

Europejskie systemy jakości żywności

Lubań, grudzień 2017 r.

Europejskie systemy jakości żywności

Europejski system ochrony regionalnych produktów żywnościowych wysokiej jakości obejmuje dwie kategorie:

- Produkty regionalne znanego pochodzenia (Chroniona Nazwa Pochodzenia i Chronione Oznaczenie Geograficzne);
- Produkty tradycyjne (Gwarantowana Tradycyjna Specjalność).

Komisja Europejska prowadzi rejestr chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych, do którego wpisuje się produkty, których wysoka jakość jest związana z cechami regionu, w jakim są wytwarzane. Wyjątkowe cechy regionu nie mogą być własnością jednostki, dlatego do złożenia wniosku o rejestrację ChNP lub ChOG uprawniona jest grupa.

„Grupa” oznacza każdą organizację producentów lub przetwórców, niezależnie od jej formy prawnej lub składu, której działalność związana jest z tym samym produktem rolnym lub środkiem spożywczym. Grupa składa wniosek o rejestrację do Komisji Europejskiej, wypracowuje specyfikację produktu, zatwierdza jego nazwę, uzgadnia reguły, częstotliwość kontroli i mechanizmy samokontroli oraz wybiera jednostkę certyfikującą.

Chroniona Nazwa Pochodzenia

Chroniona Nazwa Pochodzenia oznacza nazwę regionu, konkretnego miejsca lub w wyjątkowych wypadkach kraju, używaną do opisu produktu rolnego lub artykułu spożywczego. Przykładem może być nazwa „Fasola Piękny Jaś z Doliny Dunajca”, „Wiśnia nadwiślanka”, „Bryndza podhalańska”, „Miel di Corsica” – miód z Korsyki lub „Mel de Barroso” – miód z Barroso.

Jakość produktu lub jego cechy charakterystyczne powinny być głównie lub wyłącznie związane z tym szczególnym otoczeniem geograficznym i właściwymi dla niego czynnikami naturalnymi oraz ludzkimi. Cały proces technologiczny, czyli produkcja, przetwarzanie i przygotowywanie odbywa się na tym określonym obszarze geograficznym. W przypadku korsykańskiego miodu konsument ma pewność, że miód ten został wytworzony przez pszczoły na Korsyce, tam również odbywały się wszystkie procesy związane z jego przetworzeniem czy rozlewaniem. Miód ten, z uwagi na połączenie czynników wynikających z wyjątkowego klimatu, wody, jakości gleby, niepowtarzalnej szaty roślinnej oraz niezmiennych metod lokalnych, ma oryginalny kolor, konsystencję oraz szczególnie smak.

Aby produkt otrzymał znak ChNP musi istnieć obiektywny i bardzo bliski związek pomiędzy cechami produktu i jego geograficznym pochodzeniem, tj.:

- swoją jakość lub cechy charakterystyczne musi zawdzięczać konkretnemu środowisku geograficznemu związanemu z miejscem pochodzenia. Środowisko geograficzne jest rozumiane jako czynniki naturalne i ludzkie, takie jak klimat, jakość gleby lub lokalne know-how;

- produkcja i przetwórstwo oraz przygotowanie produktu aż do etapu gotowego produktu musi odbywać się na konkretnym obszarze geograficznym, którego nazwę nosi produkt.

Chronione Oznaczenie Geograficzne

Chronione Oznaczenie Geograficzne oznacza nazwę regionu, konkretnego miejsca lub w wyjątkowych przypadkach kraju używaną do opisu produktu rolnego lub środka spożywczego, który pochodzi z tego regionu, miejsca lub kraju.

Produkt ten posiada szczególną, specyficzną jakość, reputację, cieszy się uznaniem lub też posiada inne cechy przypisywane temu pochodzeniu geograficznemu. Jakość ta może wynikać z naturalnych lub ludzkich czynników, takich jak klimat, szata roślinna, specyficzna gleba czy ukształtowanie terenu lub też niezmienna i tradycyjna metoda lokalna.

W odróżnieniu od Chronionej Nazwy Pochodzenia na określonym obszarze może odbywać się jeden z trzech procesów: produkcja, przetwarzanie lub też przygotowywanie produktu. Jako ChOG zostały zarejestrowane takie produkty, jak: miód wrzosowy z Borów Dolnośląskich, rogal świętomarciński, wielkopolski ser smażony, andruty kaliskie, jabłka grójeckie i truskawka kaszubska.

Gwarantowana Tradycyjna Specjalność

Do rejestru gwarantowanych tradycyjnych specjalności wpisuje się produkty rolne i środki spożywcze, które charakteryzują się znakomitą jakością i tradycyjnym charakterem, a nie są powiązane z żadnym szczególnym obszarem. Dlatego producenci spoza Wspólnoty mają także prawo używania zarejestrowanej przez kraj członkowski nazwy i znaku Gwarantowanej Tradycyjnej Specjalności (GTS), jeśli stosują się do wymogów specyfikacji produktu i poddają procedurom kontrolnym przeprowadzanym przez upoważnione jednostki certyfikujące. Do rejestracji GTS mogą również zgłaszać własne produkty kraje spoza UE.

Udowodnienie tradycyjnego charakteru jest koniecznym elementem do uzyskania rejestracji Gwarantowanej Tradycyjnej Specjalności. Tradycyjny charakter oznacza, że produkt jest:

- wyprodukowany z użyciem tradycyjnych surowców lub
- charakteryzuje się tradycyjnym składem lub
- charakteryzuje się sposobem produkcji lub przetwórstwa, odzwierciedlającym tradycyjną metodę.

O Gwarantowaną Tradycyjną Specjalność może ubiegać się grupa producentów dla produktu tradycyjnego (będącego w obiegu od co najmniej 30 lat), posiadającego cechy odróżniające ten produkt od innych jemu podobnych. Wniosek o Gwarantowaną Tradycyjną Specjalność może być złożony „bez zastrzeżenia nazwy” lub „z zastrzeżeniem nazwy”.

Wniosek „bez zastrzeżenia nazwy” składany jest przede wszystkim w celach promocyjnych. Każdy dotychczasowy producent danego produktu, niezależnie od sposobu jego wytwarzania, ma prawo dalej posługiwać się używaną wcześniej nazwą, chociaż została zarejestrowana. Nie może natomiast posługiwać się znakiem Gwarantowana Tradycyjna Specjalność na produkcie.

Przykładem polskich produktów, które otrzymały znak Gwarantowana Tradycyjna Specjalność bez zastrzeżenia nazwy jest olej rydzowy, kiełbasa myśliwska, kabanosy, zaś przykładem polskiego produktu z zastrzeżeniem nazwy jest pieriekaczewnik.

Zgodnie z przepisami zarejestrowane nazwy, w przypadku Chronionych Nazw Pochodzenia, Chronionych Oznaczeń Geograficznych oraz Gwarantowanych Tradycyjnych Specjalności zarejestrowanych z zastrzeżeniem nazwy, są chronione przed:

- wszelkim bezpośrednim lub pośrednim wykorzystywaniem w celach komercyjnych zarejestrowanej nazwy dla producentów nie objętych rejestracją, o ile produkty te są porównywalne do produktów zarejestrowanych pod tą nazwą lub jeśli stosowanie nazwy narusza prestiż chronionej nazwy;
- każdym niezgodnym z prawem zawłaszczeniem, imitacją lub aluzją, jeśli nawet prawdziwe pochodzenie produktu jest zaznaczone lub chroniona nazwa została przetłumaczona, lub towarzyszy jej wyrażenie „w stylu”, „rodzaju”, „przy użyciu metody”, „tak jak produkowane w”, „imitacja”, lub „podobne”;
- wszelkimi innymi fałszywymi lub mylącymi danymi odnoszącymi się do miejsca pochodzenia, właściwości lub podstawowych cech produktu na opakowaniu wewnętrznym lub zewnętrznym, w materiale reklamowym lub w dokumentach odnoszących się do danego produktu lub na opakowaniu produktu w pojemniku, mogącym stworzyć fałszywe wrażenie co do jego pochodzenia;
- wszelkimi innymi praktykami mogącymi wprowadzić w błąd zainteresowanych co do prawdziwego pochodzenia produktu.

Link do szczegółowych informacji:

<http://www.minrol.gov.pl/Jakosc-zywnosci/Produkty-regionalne-i-tradycyjne/Produkty-zarejestrowane-jako-Chronione-Nazwy-Pochodzenia-Chronione-Oznaczenia-Geograficzne-oraz-Gwarantowane-Tradycyjne-Specjalnosci>

<http://www.trzyznakismaku.pl/oznaczenia>

Opracowała: Agnieszka Pestka
Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich
Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu
ul. Trakt Św. Wojciecha 293, 80-001 Gdańsk